

Komoří bulletin léto 2015

Komunitní tlumočení

OBSAH

Letem světem z Komory	2
Organizační.....	2
Spolupráce.....	3
Vzdělávání.....	4
Ostatní.....	5
TÉMA: Komunitní tlumočení	6
Co mají společného komunitní tlumočníci a interkulturní pracovníci?	6
Interkulturní pracovníci napomáhají v komunikaci migrantů se zaměstnanci veřejných institucí.....	9
Rozhovor s Monikou Boháčkovou.....	15
Ankety	20
Z organizací	22
Zprávy z Asnep.....	22
Zprávy ze skupin „Setkání tlumočnicků“.....	22
Ze zahraničí	24
Našli jsme za vás	28
Na chvíle mezi tlumočeními.....	28
Přečtete si.....	29
Bratření s JTP.....	30
Z redakce	31

LETEM SVĚTEM Z KOMORY

ORGANIZAČNÍ

JINDŘICH
MAREŠ

Valná hromada

Milí čtenáři, budeme rádi, když si do svých diářů zapíšete datum **26. 9. 2015 od 15 hodin**, kdy **proběhne volební Valná hromada Komory**. Stejně jako před dvěma roky bychom ji rádi otevřeli pro všechny, kteří se zajímají o tlumočení a chtějí by se zapojit do dění v oblasti tlumočení pro neslyšící. Prosíme, aby zvážili účast hlavně naši řádní členové, neboť z této VH vzejde nové složení zástupců Komory na další období.

Místo konání bude v budově našeho sídla na Senovážném náměstí č. 23 v Praze. Cesta do místnosti bude na místě vyznačena. Po Valné hromadě bude následovat neformální část v nějakém příjemném podniku, kde budeme moci navázat společným klábosením a hodokvasem.

Knihovna pro tlumočníky, elektronická terminologická databáze, nebo seminář u vás doma? Nová kniha přání pro členy Komory

Pro naše členy jsme zavedli knihu přání, kde společně sdílíme své nápady na řešení nejrůznějších problémů a potřeb, které ve své profesi máme. Už se nám sešly první náměty, které se budeme snažit realizovat. Co by pomohlo ve výkonu naší profese vám? Máte nějaký nápad, který byste rádi zrealizovali? Napište nám prosím na adresu rada@cktzj.com, zařadíme to do naší knihy a pokusíme se na tom zapracovat.

Nové sekce na webových stránkách: Najít členu Komory a E-learningy Komory

Aktualizujeme webové stránky. První změny zaregistrujete již na hlavní stránce, kde jsou nyní po ruce odkazy na e-learningové kurzy Komory a také seznam řádných členů/tlumočnicků Komory.

Společný výjezd na Efsli konferenci 2015

Připojte se ke společnému výjezdu na Efsli konferenci ve Varšavě. Členům komory hradíme společnou jízdenku tam i zpět. Registrovat se můžete zde: <http://efsli.org/2015/>.

SPOLUPRÁCE

JINDŘICH
MAREŠ

Plánování vzniku oboru tlumočení a překladatelství českého znakového jazyka

V květnu proběhlo zatím poslední setkání zástupců ASNEP a ÚJKN ve věci plánovaného **dvouoborového bakalářského studia tlumočnictví a překladatelství českého znakového jazyka**. Obě strany se domluvily na podobě tzv. malého akreditačního formuláře, který byl podán na akreditační referát FFUK jako žádost o záměr toto studium pod FFUK akreditovat. Nyní se čeká na stanovisko děkanátu k žádosti o zařazení oboru do návrhu výhledu akreditací pro rok 2016. Pokud bude žádost přijata, bude možné začít vypracovávat akreditaci, na které nadále hodlá ÚJKN s ASNEP spolupracovat. Skrze ASNEP se na koncepci podílí i zástupci Komory. Možnost zapojení se do tohoto procesu jsme zprostředkovali také všem našim členům. Další setkání je plánováno na září, kde obě strany předloží detailněji rozpracovaný návrh konceptu tohoto studia včetně klíčových slov a témat, která by měla akreditace obsahovat.

Tlumočení ve vzdělávání a VOŠ pro tlumočníky

Zúčastnili jsme se **kulatého stolu o tlumočení ve vzdělávání**. Setkání se uskutečnilo v úterý 24. března na SŠ, ZŠ, MŠ pro sluchově postižené v Hradci Králové a bylo zaměřené především na zřízení VOŠ s oborem, který připraví nové tlumočníky ČZJ. Diskutovalo se o benefitech, ale také o možných komplikacích, které by zřízení nového oboru mohly provázet. Na základě setkání zastupitelstvo Královéhradeckého kraje znovu hlasovalo o podpoře VOŠ – tu vysloví až po schválení akreditace. První pokus o akreditaci oboru se bohužel neshledal s úspěchem, po zapracování připomínek škola podá druhou žádost o akreditaci a obor plánuje otevřít až v říjnu 2016.

Více informací o VOŠ pro tlumočníky získáte na zde uvedeném odkaze: <http://neslhk.com/vyssi-odborna-skola/>.

Setkání poskytovatelů tlumočnických služeb

Dne 25. 5. 2015 proběhlo **druhé Setkání poskytovatelů tlumočnických služeb**. Komora byla na toto setkání také pozvána, i když již tlumočnické služby neposkytuje. Setkání probíhalo formou diskuze, ve které se například řešilo, kolik tlumočnicků je v jednotlivých krajích potřeba; jak by měla vypadat dostupnost tlumočnické služby; za jakých okolností si neslyšící klient může zvolit tlumočnicka; jak správně vykazovat tlumočnickou službu do statistik (jak poskytovatelé vykazují přímou a nepřímou péči; kolik procent by měla zabrat administrativa). Z celé diskuze nakonec vyplynulo, že je nutné, aby se všichni poskytovatelé chovali jednotně. Ideálním řešením by bylo vytvoření personálního standardu, který by podobné otázky ošetřil. Další, v pořadí již třetí, setkání poskytovatelů TS je naplánováno na poslední čtvrtletí v roce 2015.

Jednání s MPSV – katalog prací a druhologie sociálních služeb

Proběhlo další jednání s MPSV (řeší se v rámci EKOTN při ASNEP), přislíbeno bylo vytvoření **pracovní skupiny**, která bude na MPSV řešit záležitosti týkající se poskytování tlumočnických služeb pro sluchově postižené. v rámci této skupiny by se měl řešit i již dříve projednávaný **Katalog prací**. Dále bylo na MPSV zasláno připomínkování návrhu novely zákona o sociálních službách (včetně druhologie sociálních služeb), na kterém se podílela i Komora.

VZDĚLÁVÁNÍ

DANA
TUČKOVÁ

V současné chvíli probíhá vytváření dvou nových e-learningových kurzů: Tlumočení pro věřící a Historie tlumočení. Pokud máte téma, které byste chtěli pro své kolegy a začínající tlumočnické zpracovat, budeme rádi, když se přihlásíte a domluvíme podrobnosti, jak kurz vytvořit.

Naši nabídku e-learningových kurzů můžete sledovat zde: www.cktzj.com/kalendar-e-learning. Na druhé pololetí se naše kurzy vymění a od července se tedy můžete přihlašovat na druhou polovinu našich kurzů.

Od září se můžete těšit na seminář s Monikou Boháčkovou, který bude o relay tlumočení s neslyšícím kolegou. Dále nabídneme kurz na téma překlady textů – jeden den s překladateli u ÚTRL FF UK v Praze a druhý den s neslyšícím editorem. A v listopadu budeme organizovat kurz terminologický přímo s lékařem. Už nyní vám můžeme doporučit akci JTP Jeronýmovy dny, konané 6. až 7. 11. 2015, které jsou zdarma a plné přednášek pro tlumočníky mluvených i znakových jazyků. Do uzávěrky časopisu jsme ještě neměli potvrzené termíny našich kurzů, ale aktuální nabídku můžete sledovat zde: www.cktzj.com/kalendar-aktualne (průběžně doplňujeme).

Pokud máte zájem o kurz na určité téma, chcete vést kurz pro kolegy nebo byste měli zájem o nějaký akreditovaný kurz, napište nám na rada@cktzj.com. V případě zájmu kurz rádi uspořádáme i ve vašem okolí, pro více podrobností nás prosím také kontaktujte.

OSTATNÍ

LUCIE
BŘÍNKOVÁ

Časopis ToP pro řádné členy Komory zdarma

Vyšlo letní číslo časopisu JTP – Tlumočení a překlad (ToP). Stáhnout ho mohou členové JTP, řádní členové Komory, členové ASKOT a předplatitelé. Informace o tomto čísle a možnosti předplacení najdete zde: www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4896. Tento druhý odkaz vás navede také na stránku s informacemi o jarním čísle časopisu, které je jako pilotní elektronické číslo dostupné všem zdarma. Ke stáhnutí zde: www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4758.

E-SHOP VYHLAŠUJE 30% SLEVOU PRO DRŽITELE TOHO KUPÓNU

Vztahuje se na tyto knihy a tato DVD:

KNIHY:

- ✓ Specifika tlumočení ve vzdělávání
- ✓ Mezinárodní znakový systém
- ✓ Úvod do tlumočnické profese a vzdělávací systémy tlumočnicků v ČR a v zahraničí

DVD:

- ✓ Neslyšící tlumočnick v pracovním týmu
- ✓ Notace - zápis českého znakového jazyka - tabulky symbolů a praktický test

POUKAZ PLATNÝ DO KONCE ZÁŘÍ 2015

TÉMA: KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ

„Komunitní tlumočníci si naopak s „pouhým tlumočením“ často nevystačí, protože tlumočí v nevyvážené situaci, kdy mezi účastníky komunikace existují značné kulturní a často i sociální rozdíly a poměr sil mezi nimi není vyrovnaný. Proto je u komunitního tlumočnicka na místě větší aktivita a vlastní iniciativa, aby zabránil nedorozumění, které v takové situaci může vzniknout. Je žádoucí, aby oběma stranám vysvětloval rozdíly vyplývající z odlišnosti jejich kultur, cizinci vysvětloval a mnohdy i zjednodušoval složitý úřední jazyk instituce a naopak jeho případné nesouvislé vyjadřování přeformuloval tak, aby zástupci instituce „dávalo smysl“. Je však třeba zdůraznit, že se jedná o úpravu formy, nikoli obsahu sdělení – do toho tlumočnick zasahovat nesmí.“ (Holkupová, J. Komunitní tlumočení, 2014)

CO MAJÍ SPOLEČNÉHO KOMUNITNÍ TLUMOČNÍCI A INTERKULTURNÍ PRACOVNÍCI?

IVANA
ČEŇKOVÁ

O autorce: Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc., (1954) působí na Ústavu translatoologie FF UK v Praze mj. ve funkcích garanta oboru překladu a tlumočení (PT) a vedoucí Semináře teorie a didaktiky tlumočení a odborného garanta FF UK programu PT. Patří mezi mezinárodně uznávané odborníky v oboru, o čemž svědčí nejen její publikační činnost, ale i častá pozvání k působení v zahraničí (např. hostující profesorka na ESIT v Paříži). Zaměřuje se rovněž na oblast komunitního tlumočení, jež v dnešní globální společnosti nabývá na stále větším významu a připravuje nové vzdělávací moduly pro tento druh tlumočení: www.lingua.ff.cuni.cz. Pravidelně aktivně spolupracuje s Českou komorou tlumočnicků znakového jazyka, přednáší v našich certifikačních kurzech a napsala pro naše členy publikaci Úvod do teorie tlumočení (2008).

Ústav translologie (ÚTRL) FF UK v Praze se věnuje problematice komunitního tlumočení (mezi mluvenými jazyky) již více než deset let. O různých aspektech komunitního tlumočení byla na ÚTRL napsána a obhájena řada magisterských diplomových prací, konaly se různé kulaté stoly a vyučující se zúčastnili či účastní mnoha konferencí na toto téma v zahraničí. Od roku 2009 máme akreditovaný nový rekvalifikační kurz komunitního tlumočení (viz www.lingua.ff.cuni.cz). Kurz je určen pro tlumočnický a odbornou veřejnost, včetně pracovníků státní správy, policie, zdravotnických a sociálních zařízení a neziskových humanitárních organizací, které přicházejí při úředních jednáních do styku s cizinci (žadatelé o azyl, přistěhovalci, studenti, turisté) a s národnostními menšinami na území České republiky a neobejdou se bez tlumočení. Kurz je vhodný zejména pro dobrovolníky a tlumočnický, kteří komunitní tlumočení pro státní správu a výše uvedené organizace vykonávají často bez potřebných znalostí a dovedností.

V posledních letech se na náš ústav obrací stále více neziskových a nevládních organizací se žádostmi o spolupráci, ať už při vyškolení vlastních tlumočnicků (zejména pro META, o. p. s., v roce 2012, 2014 a nyní v letním semestru 2015) či poskytnutím našich studentů, kteří těmto organizacím pomáhají s tlumočením. Od akademického roku 2011/2012 mají totiž studenti navazujícího magisterského studijního programu Tlumočnictví možnost zvolit si v povinně volitelných předmětech /PVP/ skupinu PVP „Komunitní tlumočení“. Kromě praktických hodin tlumočení, e-learningu, tematických přednášek a seminářů mají také povinnost absolvovat třicetidenní odbornou tlumočnickou praxi v českých neziskových organizacích, zejména v těch, které se aktivně věnují integraci migrantů a žadatelů o azyl, nebo třeba na Úřadu práce apod.

V akademickém roce 2013/2014 se na nás obrátila organizace InBáze (*Projekt OP LZZ CZ.1.04/5. 1. 01/77.00416 Formování profese interkulturní pracovník – inspirace portugalským modelem*), zda bychom v rámci jejich projektu nevyškolili tlumočnický jejich budoucí interkulturní pracovníky (mediátory). Tehdy jsme si poprvé uvědomili, že zde bude zásadní rozdíl mezi komunitním tlumočnickem a interkulturním pracovníkem, pokud jde o jejich úlohu, postavení a pravomoci při tlumočení mezi klientem-cizincem, jehož doprovázejí, a českou stranou (úředníkem, lékařem, ředitelem školy atd.). Obdobná situace jistě nastává i u tlumočení mezi českým znakovým jazykem a mluvenou češtinou.

Komunitní tlumočnický je osoba, která zprostředkovává komunikaci mezi jednotlivcem-cizincem, který neovládá češtinu, a mezi zástupcem nějaké instituce, který zase neovládá jazyk cizince. Komunitní tlumočnický je nestranným účastníkem komunikace a dbá na to, aby jeho tlumočení bylo co nejvěrnější originálu. Jeho úkolem je tlumočit tak, aby mu obě strany rozuměly, a v případě komunikačních problémů, způsobených mnohdy kulturními rozdíly či neznalostí mimojazykové reality, má právo o těchto problémech obě zúčastněné strany informovat a požádat o zopakování či vysvětlení. V každém případě musí na vzniklý problém dopředu upozornit a teprve po případném explicitním vyzvání úřední osobou přispět sám k objasnění situace klientovi.

Interkulturní pracovník má poněkud jinou úlohu. Doprovází klienta po úřadech a pomáhá mu zde řešit jeho konkrétní situaci. Prošel však většinou speciálním školením (viz projekt InBáze), rozumí velmi dobře oběma kulturám i prostředí v obou zemích, umí vyjednávat, zná základy práva, zejména pak zákon o pobytu cizinců. Jako interkulturní pracovník může vystupovat i jménem svého klienta a hájit jeho zájmy a sám vysvětlovat

případné nejasnosti vyplývající například z mezikulturních rozdílů. Navíc, pokud ovládá i jazyk klienta a má dostatečné tlumočnické dovednosti (nejlépe pokud prošel odbornou tlumočnickou přípravou a zvládl konsekutivní dialogické tlumočení, tlumočení z listu a šušotáž), může v případě nutnosti také oběma stranám tlumočit. V každém případě však musí na začátku každého jednání obě strany jasně a zřetelně informovat, z jaké pozice klienta doprovází: zda jako interkulturní pracovník, jenž je schopen i tlumočit, či zda je s ním naopak v roli tlumočnicka – v takovém případě pro něho platí pravidla, jež jsou vlastní komunitním tlumočnickům (viz etický kodex komunitních tlumočnicků). Může případně nastat i třetí situace, a to, že interkulturní pracovník neovládá jazyk svého klienta a že je s nimi přítomen i komunitní tlumočnick, který tlumočí celý průběh jednání mezi klientem, českou úřední osobou a interkulturním pracovníkem.

Za posledních několik měsíců došlo v této oblasti k několika důležitým událostem jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni, jež svědčí o postupné profesionalizaci a rostoucí roli komunitního tlumočení. V listopadu 2014 v rámci Jednoty tlumočnicků a překladatelů (JTP) vznikla Sekce komunitních tlumočnicků.

Rovněž v roce 2014 byla vydána mezinárodní norma ISO o komunitním tlumočení. V těchto dnech (jaro 2015) se připravuje finální verze české technické normy (ČSN) – Směrnice pro komunitní tlumočení. A vzhledem k tomu, že tyto řádky budou číst zejména členové České komory tlumočnicků znakového jazyka, stojí za zmínku, že v této normě se u komunitního tlumočení hovoří pochopitelně i o tlumočení ve znakovém jazyce. Velmi proto doporučuji se s touto užitečnou normou seznámit, jak kvůli vymezení pojmů a podstatným definicím, tak i kvůli všeobecnému rozhledu.

Použitá literatura:

ISO 13611:2014, *Interpreting – Guidelines for community interpreting*

ČSN 2015 – ISO 13611: *Tlumočnické služby – Směrnice pro komunitní tlumočení*. Tato norma je českou verzí mezinárodní normy ISO. Překlad byl zajištěn Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Má stejný status jako oficiální verze.

Holkupová, Jiřina: 3.4 Komunitní tlumočení. Úvodem: O komunitním tlumočení obecně. In: *Formování profese interkulturní pracovník/pracovnice: zahraniční zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR*. Kolektiv autorů a autorek, uspořádala Dita Palašáková, s. 207–208., InBáze, o.s.2014. ISBN 978-80-905759-0-5.

Chápete člověče, co Vám říkám? Aneb Komunitní tlumočení u nás (Návod, jak se domluví s uprchlíkem, pacientem, neslyšícím...), kolektiv autorů. JTP: Praha 2014. ISBN 978-80-7374-096-2.

INTERKULTURNÍ PRACOVNÍCI NAPOMÁHAJÍ V KOMUNIKACI MIGRANTŮ SE ZAMĚSTNANCI VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ

EVA
DOHNALOVÁ

Interkulturní práce coby nová disciplína v pomáhajících profesích byla v ČR pojmenována teprve nedávno v roce 2014 zejména díky mezinárodnímu projektu Evropského sociálního fondu [Formování profese „sociokulturní mediátor“ – inspirace portugalským modelem](#) nevládní organizace InBáze, o. s., ve kterém bylo zapojeno 19 organizací. Nicméně fakticky byla vykonávána od 90. let 20. století, kdy se otevřely české hranice, migranti začali přijíždět ve větším počtu a potřebovali asistenci při jednání s úřady. Její profil se etabluje zejména na půdě nevládních organizací jako reakce na potřebu odborníků, migrantů a veřejných institucí zajistit profesionální služby v rámci pomáhajících profesí, které napomohou odbourávat jazykové a sociokulturní bariéry mezi majoritou a migranty a přispějí k efektivní komunikaci v interkulturním prostředí a k odbourávání neprofesionálních zprostředkovatelských služeb pro migranty, které často hraničí s vykořisťováním. Interkulturní práce stojí bok po boku dalším nově vznikajícím disciplínám, jako je interkulturní mediace a komunitní tlumočení, sdílí s nimi obdobná východiska, cíle a situace, kde se uplatňují, stejně jako pochybnosti a výzvy o dalším směřování.

V zemích s delší migrační historií je interkulturní práce již jedním z obvyklých nástrojů nakládání s kulturní rozmanitostí zejména v rámci komunální politiky. Politici a vykonavatelé veřejné moci si dlouhodobě uvědomují nutnost vytváření nových přístupů a strategií, které budou vhodně reagovat na sociokulturní proměny společnosti související s nárůstem počtu obyvatel migrantského původu. Je zřejmé, že soužití v etnicky pestřejší společnosti klade na její členy zvýšené nároky na toleranci, komunikační dovednosti a respekt k jinakosti. Nese s sebou zvýšené riziko potenciálních a reálných konfliktů vyplývajících z komunikačních problémů, předsudků většinové společnosti vůči důsledkům migrace, migrantům a jiným kulturám a naopak. Interkulturní práce neboli pomoc migrantům, majoritní společnosti, veřejným institucím při vzájemné komunikaci je disciplína, která má sloužit coby nástroj podpory přátelského soužití v kulturně diverzifikované společnosti.

O autorce: PhDr. Eva Dohnalová,
dohnalova@asociaceip.cz
Sociální práci s migranty a uprchlíky se věnuje od roku 2000 v rámci nevládních organizací a také ji vyučuje na vysokých školách. Iniciovala zavedení poskytování služeb interkulturních pracovníků na pobočkách Odboru azylové a migrační politiky MV ČR a rozvíjí systematické etablování této profese. Je členkou Rady Asociace pro interkulturní práci, z. s. Více informací o organizaci naleznete zde: <http://interkulturniprace.cz/>.

Co je interkulturní práce?

Profese interkulturní pracovník byla v roce 2013 navržena na začlenění do Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací, což s sebou nese jasné popsání kompetencí profese a možnost složit kvalifikační zkoušky pro získání osvědčení pro výkon profese. Proces schvalování zařazení do výše uvedených soustav bude ukončen v roce 2015.

Kompetence interkulturních pracovníků jsou definovány následovně:

1. Zprostředkovávání účinné komunikace při jednání mezi migranty a veřejnými institucemi a dalšími subjekty

Kritéria hodnocení:

- Komunikovat s ohledem na individuální situaci zúčastněných stran (věk, pohlaví, jazykové znalosti, vzdělání, sociokulturní orientace, kultura organizace/instituce)
- Pojmenovat interkulturní odlišnosti, které mohou ovlivňovat proces komunikace mezi klientem a majoritou a navrhnout řešení možných nedorozumění
- Tlumočit z českého jazyka do jazyka své specializace a naopak minimálně na úrovni B2 a předvést konsektivní techniku tlumočení, tlumočení z listu a šušotáž
- Vyjmenovat techniky tlumočení

2. Poskytování základního sociálního a právního poradenství v oblasti pobytu migrantů v českém a dalším jazyce

Kritéria hodnocení:

- Orientovat se v cizinecké legislativě (pobytové režim cizinců na území ČR, postup při vyřizování povolení k pobytu)
- Vyjmenovat, z čeho sestává systém sociálního zabezpečení (dávkové systémy vyplývající z pojistného na sociální zabezpečení, nepojistné dávkové systémy – státní sociální podpora, pomoc v hmotné nouzi), a další oblasti (zdravotní péče a zdravotní pojištění, školství, zaměstnanost)
- Použít minimálně jednu z následujících metod sociální práce: základní techniky krizové intervence, poradenský rozhovor, individuální případová práce, práce se skupinou, komunitní práce
- Vyjmenovat hlavní aktéry a jejich role v oblasti sociální politiky – akcent na postavení cizinců v systému
- Popsat a vysvětlit poradenskou složku interkulturní práce, vysvětlit její možnosti a limity
- Pojmenovat individuální potřeby klienta, vydefinovat zakázku klienta, uzavřít s klientem dohodu o spolupráci, navrhnout řešení situace klienta a uvést, co je jeho potenciál

3. Orientace ve specifických potřebách cílové skupiny migranti v kontextu migrační reality ve světě a integrační politiky v ČR a EU

Kritéria hodnocení:

- a) a) Uvést základní faktory (sociokulturní, demografické, psychologické aj.), které ovlivňují migraci a integraci v českém kontextu a kontextu EU
- b) b) Vyjmenovat hlavní aktéry migrační a integrační politiky na mezinárodní (zejména EU), státní a lokální úrovni (mezinárodní organizace, státní správa, samospráva, občanská společnost)
- c) c) Orientovat se v historii a současné situaci hlavních migrantských menšin v ČR
- d) Zmapovat potřeby a problémy migrantů a komunity v příslušné lokalitě
- e) Uvést některé postoje většinové společnosti a migrantů vůči sobě navzájem a ovládat strategie dekonstrukce kulturních stereotypů, podpořit sblížení obou stran, boj proti rasismu

4. Prevence a řešení konfliktů zejména mezi migranty a majoritou, podpora přátelského soužití

Kritéria hodnocení:

- a) Analyzovat kulturní, sociální, politické a mocenské aspekty vzniku a řešení konfliktních situací
- b) Rozeznat a pojmenovat shodná a odlišná stanoviska zúčastněných stran (daná odlišnými hodnotovými systémy či zájmy) a vytvořit neutrální prostředí pro vzájemné naslouchání stran v konfliktu, vyrovnat situaci mocensky znevýhodněné strany konfliktu
- c) Použít komunikační techniky prevence konfliktu a konstruktivní komunikace mezi stranami v konfliktu vedoucí k vzájemnému uznání a lepšímu soužití, k nalezení oboustranně přijatelného řešení, práce s emocemi během konfliktu
- d) Naplánovat komunitní aktivitu na podporu přátelského soužití mezi migranty a majoritou, napsat program aktivity

5. Síťování a spolupráce s dalšími odborníky v oblasti integrace a participace migrantů ve společnosti

Kritéria hodnocení:

- a) Orientovat se v síti relevantních institucí státního a nevládního sektoru a samosprávy a vyhodnotit, které subjekty jsou adekvátní k řešení klientovy situace
- b) Zmapovat možnosti klientů a jejich rodin/komunit v oblasti navazování vazeb se svým sociálním okolím (včetně veřejných institucí)
- c) Motivovat klienty – migranty k aktivizaci, obhajobě práv a zájmů a aktivní odpovědné účasti na životě v komunitě a celé společnosti

6. Orientace v hodnotovém kontextu interkulturní práce

Kritéria hodnocení:

- a) Orientovat se v základních dokumentech tematizujících lidská práva, reflektovat lidská práva v interkulturních kontextech
- b) Uvést etické kodexy sociálních pracovníků, komunitních tlumočnicků, interkulturních pracovníků a aplikovat je v praxi
- c) Použít principy kulturně kompetentní interkulturní práce (zplnomocňování a obhajoba práv znevýhodněných, reflexe a uznání kulturní diverzity, podpora sociální spravedlnosti, práce se stereotypy, neutralita, nestrannost aj.) a zaujmout opatření vedoucí k rovnému přístupu k právům
- d) Reflektovat vlastní východiska (včetně vlastního sociokulturního zázemí), která ovlivňují působení interkulturních pracovníků
- e) Analyzovat a pojmenovat možnosti a limity působení interkulturního pracovníka (role a hranice interkulturního pracovníka, vztah k sobě, ke klientům, ke společnosti), vysvětlit pojem profesionalita v kontextu interkulturní práce.

Role interkulturních pracovníků se odvíjí od jejich pozice „bytí mezi různými komunikačními aktéry“. Jsou zprostředkovateli komunikace mezi institucemi a migranty, mezi majoritou a migranty, mezi kulturami.

Za hlavní role lze považovat:

- Zprostředkovat komunikaci mezi osobami a skupinami pocházejících z různých kultur (včetně kultury institucí) a napomoci vzájemnému porozumění.
- Poradit subjektům veřejných institucí ohledně vztahů s minoritními skupinami v oblasti kulturní odlišnosti, zkušenosti s migrací a statusem migranta v nové zemi.
- Poradit minoritním osobám i skupinám s jejich vztahem vůči majoritní společnosti.
- Propagovat a usnadňovat přístup k veřejným i soukromým službám a zdrojům mimo šedou zónu.
- Umožnit vznik občanské angažovanosti a provázet migranty aktivně při osobním procesu integrace.
- Podporovat účast jednotlivců a skupin na společenském a komunitním životě.
- Všechny tyto role lze provádět v jakékoli oblasti: vzdělávací, zdravotnické, pracovní, právní, sociální, komunitní atd.

Přístupy v interkulturní práci

V rámci interkulturní práce je možno akcentovat různé přístupy a cíle intervence. Z dosavadních zkušeností v ČR a poznatků analýzy v zahraničí vyvozujeme tři hlavní přístupy.

a) Asistence a tlumočení ve veřejných institucích – „poradenská interkulturní práce“

Interkulturní pracovník působí coby odborník na určitou problematiku, např. legislativu vztahenou na pobyt cizince na území ČR, zdravotnictví, systém školství atd., a nabízí klientům základní poradenství v dané oblasti, doprovod do institucí, kde působí v roli tlumočnicka a vyjednavače a asistenta. Jeho přístup je neutrální a nestranný. Snaží se napomoci v komunikaci oběma stranám. Tento přístup je rozvíjen zejména nevládními organizacemi v rámci asistenčních služeb na odděleních pobytu cizinců MVČR. V rámci tohoto přístupu interkulturní pracovník může být zaměstnán jak nevládním sektorem, tak samosprávou či státní správou.

b) Obhajoba práv znevýhodněných migrantů, boj proti strukturální diskriminaci – „radikální interkulturní práce“

Interkulturní pracovník stojí na straně znevýhodněných či sociálně vyloučených migrantů a svoji práci zaměřuje nejen na pomoc jednotlivci, ale usiluje o změnu systému. Bojuje proti strukturální diskriminaci a mocenskému znevýhodnění určitých skupin lidí. Jedná se o aktivistickou formu výkonu interkulturní práce, kterou lze vykonávat v rámci nezávislých nevládních organizací či dobrovolných iniciativ a platforem. Tento přístup neustále reflektuje fakt, že migranti nejenom v době krize často zastávají roli obětních beránek a že je tedy potřeba být bdělý a aktivně vystupovat proti diskriminaci systémem či majoritou. Alarmující je současný odmítavý přístup mnohých států k uprchlíkům ze Sýrie, severní Afriky a obecně absence solidarity světa blahobytu se světem utrpení a bídy na politické úrovni.

c) Podpora migrantů a majority v rámci sousedského soužití a v rámci komunity na místní úrovni – „komunitní interkulturní práce“

Komunitní interkulturní práce je orientována na práci s komunitou lidí, kteří žijí společně, obývají stejný prostor (dům, čtvrť, obec), a jsou v ní zastoupeny osoby migrantského původu nebo osoby tvořící migrantskou komunitu, která sdílí obdobné zájmy a cíle. Komunitní práce vychází z přesvědčení, že společenství může být zdrojem podpory pro jednotlivce a silným nástrojem pro pozitivní změny světa, ve kterém žijeme. Interkulturní pracovníci mohou (ale nemusí) být členy dané komunity, tj. žít ve stejné čtvrti, mít dobré vztahy se sousedy a mít velmi dobře zmapovanou situaci lidí, kteří tam žijí. Důležité je, aby měli důvěru lidí a byli schopni spojovat lidi různých zájmů a postojů.

Kdo je interkulturní pracovník?

Doposud neexistuje závazná regulace této profese a interkulturní pracovníci jsou zaměstnáváni zejména v rámci nevládních organizací, které si dle svých interních potřeb vymezují požadovanou kvalifikaci. První vlaštvou nastavení vzdělávání pro interkulturní pracovníky byl pilotní Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách se zaměřením na poradenství a asistenci migrantům (číslo akreditace: 2013/1349 – PK), který byl akreditován MPSV v listopadu 2013 podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Nositelem akreditace je Vzdělávací středisko CARITAS – Vyšší odborná škola sociální v Olomouci. Kurz byl realizován v rámci výše uvedeného projektu InBáze, z. s. Účastnilo se ho 29 migrantů z Číny, Vietnamu, Mongolska, Súdánu, Ruska, Běloruska, Ukrajiny, Mexika, Alžírsko, Palestiny, Sýrie, Egyptu, Libanonu, Čečenska, Rumunska a Moldavska, úspěšně ho absolvovalo 17 migrantů. Těchto 17 osob tedy můžeme označit za průkopníky interkulturní práce s ukončeným formálním vzděláním. Další etablování profese od roku 2015 rozvíjí nově založená [Asociace pro interkulturní práci, z. s.](#), jejímž posláním je podporovat rozvoj interkulturní práce a přispívat k harmonickému a spravedlivému soužití v kulturně rozmanité společnosti.

Interkulturní pracovníci v rámci veřejných institucí

V tomto roce zahájilo [Sdružení pro integraci a migraci \(SIMI\)](#) společně s nově vzniklou Asociací pro interkulturní práci (AIP), z. s., projekt [Interkulturní společnost bez bariér](#), jehož cílem je pokračovat v testování zapojení služeb interkulturních pracovníků do veřejných institucí. Testování bylo zahájeno v mezinárodním projektu INTEGRO, který SIMI úspěšně realizovalo od 1. 12. 2013 do 31. 5. 2015. Ve spolupráci s členy AIPa pěti interkulturních pracovníků pro vietnamsky, španělsky, anglicky, rusky mluvící migranty, poskytlo asistenci, tlumočení a poradenství desítkám klientů z řad migrantů.

V našem projektu se chceme zaměřit zejména na spolupráci s městskými částmi, úřady práce a nemocnicemi. V týmu jsou doposud zapojeny interkulturní pracovníce hovořící anglicky, česky, španělsky, mongolsky, vietnamsky a rusky. Hlavní výzvou je nastavit časově efektivní formu poskytování asistence a eliminovat dlouhé čekání na odbavení klienta v rámci instituce.

Výzev na poli interkulturní práce je víc než dost. Situace v oblasti mezinárodní migrace související zejména s největší uprchlickou krizí od konce 2. světové války však napovídá, že poptávka po službách interkulturních pracovníků bude stoupat. Držme tedy této nové profesi palce.

ROZHOVOR S MONIKOU BOHÁČKOVOU

DANA
TUČKOVÁ

Monika Boháčková je dcera neslyšících rodičů, tlumočnice pro neslyšící, která se ve své profesi pohybuje přes 20 let. Nejvíce tlumočí komunitně, má bohaté zkušenosti z této oblasti a snad dokáže porovnat, jak to vypadalo v době, kdy jsme ještě neměli vůbec žádné tušení, kdo to je tlumočník a co by mohlo být náplní jeho práce. Začneme však pěkně popořádku:

Zdroj: fotoarchiv Moniky Boháčkové

Moniko, v jaké organizaci jsi začínala tlumočit?

Začala jsem pracovat pro Pražský spolek neslyšících na Janáčkově nábřeží na Praze 5, především pro výbor organizace, a zde jsem se potkala kromě Josefa Zemana s Jardou Švagrem, který zde jako tlumočník působil, a mohla jsem sledovat jeho práci.

Tlumočit jsem začala už jako dítě neslyšících rodičů, později kolem 10 let i ostatním neslyšícím, když jsme s rodiči a neslyšícími turisty vyrazili na výlety a byla potřeba tlumočit. Tlumočila jsem například výklad u památných míst. Neslyšící byli rádi, že tam jsem, a občas mi i nahazovali slovíčka, která jsem neznala – doteď si pamatuji slovo BISKUP.

Později, když jsem byla starší, mi neslyšící navrhli a doporučili, abych se stala tlumočnicí, protože jich je velký nedostatek, a tak se stalo, že jsem se v roce 1985 zúčastnila kurzu pro tlumočnický, který v této době organizoval Svaz invalidů. Pokud bych měla jako začátek tlumočnické práce určit nějaký rok, byl by to rok 1988, kdy jsem měla svoji první průkazku a začala jsem tlumočit za peníze. Svaz invalidů mi nabídl dohodu 15Kč/hod.

V této době nebyly požadavky na tlumočení tak široké a specifické (dnes se chodí více do banky – dříve nebyly bankomaty, výplaty byly hotově, na úřady, k lékaři, do pojišťovny atd.), nebylo v té době tolik situací a tlumočení takto běžně využíváno. Jeden z důvodů byl možná právě nedostatek tlumočnicků. Neslyšící chodili hlavně do klubů – to bylo místo, kde se soustředili, kde své situace řešili prostřednictvím místního tlumočnicka telefonicky, nebo se sepisovaly žádosti apod. Nevybavuji si, že by tlumočník chodil výrazně tlumočit do terénu tak jako dnes. Mnohé situace řešili svépomocně (s rodinou, kamarády apod.) anebo je neřešili. Pamatuji si, jak si u kolegů objednávali tlumočení k soudu nebo při vyřizování bytových či pracovních záležitostí.

Kvůli mateřským povinnostem jsem měla pracovní pauzu a v roce 1996 jsem nastoupila do Svazu (SNN v ČR) na pozici tlumočnicka na plný úvazek. Když to porovnám se současnou dobou, tehdy neslyšící tlumočnicka nevyužívali jako dnes a mé pracovní aktivity se stupňovaly. Byla jsem objednávana nejen na tlumočení k lékaři nebo na úřad, ale i při hledání práce, což byly pro daného neslyšícího nejdůležitější situace. Pamatuji si, že v této době si neslyšící na úřadě vyřizovali příspěvky a kompenzační pomůcky, na které dle nové vyhlášky měli nárok. Je jasné, že vše souvisí s konkrétní potřebou a možnostmi v dané době, dříve byly jiné než dnes.

Už v roce 1996 byla velká změna oproti období před rokem 1990. Situace – životní potřeby, ale i možnosti se realizovat byly jiné. Tímto vývojem se moje práce změnila také v poměru s tlumočením jak v terénu nebo v ambulanci s administrativou, kterou jsem vykonávala mimo tlumočení, když nebylo komu tlumočit. Můj pracovní potenciál se využil jinde, kde Svaz potřeboval. Dnes je situace opačná, nejvíce jsem přímo s klienty (v terénu, ambulanci i on-line) a na vlastní papírování a vykazování je času velmi málo. Důvodem je i požadovaná vyšší administrativa ze zákona nebo od ministerstev, KÚ, prostě všech, kteří poskytují dotace na tlumočnické služby. Současně je nutné aktualizovat standardy, mění se systémy administrativy a je stále více a více administrativní práce. Před 20 lety byla náplň práce tlumočnicka téměř v opačném složení, méně jsem přímo tlumočila, byla jsem mladá a většinu tlumočení přebírali starší a zkušenější tlumočníci.

Dnes je tlumočnicků za těch 20 let více, přesto je nás stále málo. Je to i proto, že se tlumočí na ZŠ, SŠ, VŠ a tím roste vyšší potřeba. Neslyšící se plnohodnotně účastní různých akcí, konferencí, setkání, zapojují se do běžného života, jsou aktivní a také na vysokých místech obhajují svá práva, brání se před diskriminací. Neumím si toto představit před 20 až 30 lety.

A co tedy myslíš, že se proměnilo nejvíce za posledních 20 let v komunitním tlumočení?

Za těch 20 let mám pocit, že proměna je hlavně s vyšší potřebou tlumočení. Neslyšící klient prostě chce komunikovat, vyřizovat si své potřeby a naplňovat si svá přání jako my všichni ostatní, jen ke komunikaci potřebuje tlumočnicka. Proměnila se samotná profese tlumočnicka. Také se snažíme o uznání, pochopení role tlumočnicka mezi slyšící veřejností. Bohužel v praxi stále narážím na nepochopení – i v dnešní době si někteří slyšící lidé myslí, že jsem příbuzná neslyšících, kterým jdu tlumočit. Domnívám se, že formální vzdělávání pro tlumočnicka, jak je to v jiných státech, by profesi prospělo i kvůli zvýšení povědomí veřejnosti. Svaz invalidů dříve pravidelně školil tlumočnicka, měl systém, metodiku, jak je průběžně vzdělávat, vše toto bylo evidováno, kontrolováno, byl jednotný systém. Toto se transformací společenských poměrů v ČR změnilo, po revoluci vznikly nové organizace neslyšících a naboural se tento systém. Do budoucna by bylo potřeba nastaveného a sjednoceného systému pro všechny organizace poskytující tlumočnické služby, stejná kritéria a požadavky na tlumočnicka ve vzdělávání v jednotlivých organizacích. Poslední dobou se objevují názory tuto problematiku spojit v jeden systém, snad se toto povede.

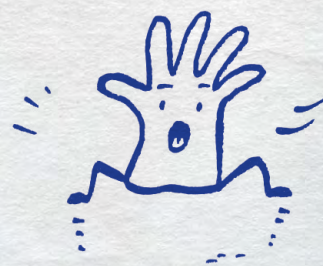
Proměnili se neslyšící klienti využívající tlumočnické služby. Mladší klienti vědí, co chtějí, jak používat tlumočnicka, a to je pro mě velmi komfortní situace jen čistě tlumočit. Dnes klienti mnoho informací znají díky internetu, vzdělanosti. Ale těžší situace pro mě jako pro tlumočnicka nastává především při tlumočení pro starší neslyšící, např. na úřadu práce, kdy starší neinformovaný klient (od vyučení pracuje u stejného zaměstnavatele přes 35 let a řeší novou situaci) se nedozví všechny informace a neumí si o ně říci nebo ze všeho tápe, je zmatený a neví, co dřív, nedomyslí souvislosti. On sám neví, na co se má zeptat, a úřednice na něj třeba nemá čas. V takových případech lze klientovi nabídnout informace po tlumočení, na koho se obrátit, např. na sociálního pracovníka, možnost konzultace či jinou odbornou pomoc. V rámci povinného základního poradenství v tlumočnické službě poskytované v SNN v ČR (od roku 2015 pod jeho Centrem pro neslyšící a nedoslýchavé - CNN) klientům informaci poskytnu,

doporučím, do jaké specializované poradny se obrátit. Klient dorazí do ambulance a situaci řeší náš sociální pracovník nebo společně zajistíme termín s danou odbornou službou, kdy klient s již zajištěným tlumočnickem svou situaci řeší dále. U některých klientů (nejen strašich, já sama jim říkám sociálně negramotní), nejde jen o komunikační bariéru a informační deficit, ale i neschopnost vykomunikovat si své potřeby. Jde o klienty, kteří neovládají technologie, neznají souvislosti a nemají možnost si informace někde získat, odposlouchat apod. V podobných situacích, kdy jde o důležitou souvislost s řešenou situací a je ve prospěch klienta, je třeba tu pomyslnou černou a bílou v našem etickém kodexu proměnit na šedou. Připadá mi, že kdo jiný než tlumočnick tuto podporou neslyšícímu dá? Rozhodnutí je vždy na klientovi, sám se se všemi informacemi rozhodne i třeba jít do rizika, o kterém ví. Tak mi to v podobných situacích přijde morálně v pořádku.

Dříve bylo poskytování tlumočnických služeb centralizované (tlumočnické služby poskytovala jen jedna organizace). Po roce 1990 se vše rozdělilo do různých organizací - financování, pravidla poskytování služeb klientům jsou v každé organizaci jiné, podobně i požadavky na tlumočnický. Možná dospějeme v průběhu let k návratu k tomuto modelu. Nezměnil se ale způsob financování, a to tak, že jsme stále odkázáni na projekty, dotace a je zde stálá nejistota finančních prostředků každý rok...

Ano, financování se nezměnilo, musíme každý rok žádat o dotace na tlumočnické služby, ale navíc jsme i dle zákona o sociálních službách nuceni zjišťovat u klienta, zda se skutečně jedná o „tíživou životní situaci“. Dnes každý poskytovatel nabízí různé typy tlumočení, nově je zde on-line, ale zejména vidím nepřehledný systém objednávání pro klienty, každý poskytovatel má jiný systém. Nově využíváme relay tlumočení v komunitním tlumočení s neslyšícím kolegou. Přestože je známé delší dobu, myslím si, že není tolik praktikováno, což je škoda. Sama mám s tímto tlumočením několik dobrých zkušeností nejen v komunitním tlumočení, ale i u soudu, na PČR, u znalce, konference vlastně už ani nepočítám:-). Byl jsem i v situaci, kdy byl neslyšící kolega nejen v roli neslyšícího tlumočnicka, tak jak jsme zvyklí, ale také v roli toho, kdo neslyšícího klienta provází celou jeho situací, doptává se klienta, zda skutečně všemu rozuměl, informaci zopakuje, doporučí mu, jaké otázky má klást, ale zároveň slyší straně vysvětlí jazykové a kulturní rozdíly a s tím spojené problémy. Vysvětlí, proč neslyšící klient říká to, co říká, apod. Je to podpora neslyšícího klienta.

Tak mě napadá, že je to vlastně možná první model interkulturního pracovníka/mediátora v rámci našeho prostředí. Ale o tom si asi přečteme v nějakém jiném článku v tomto Bulletinu přímo od kolegyně-tlumočnic mluvených jazyků.

Asi ano. Další věc, která s tímto typem tlumočení souvisí, je, abychom zde měli dostatek vhodných neslyšících lidí pro tuto práci, protože jde o náročná, citlivá témata a je třeba získat důvěru. Ze zkušenosti mohou říci, že někdy se klienti diví, ale nakonec si to pochvalují a jsou rádi, že jsme tam dva tlumočníci.

Ale i kdyby se kurz pro neslyšící tlumočnický s tímto zaměřením udělal, myslíš, že budou mít dostatek pracovních nabídek?

Musí to být empatický, citlivý člověk, kterého by tato práce bavila. Myslím si, že s organizacemi poskytujícími TS by mohli spolupracovat např. na DPP, když by bylo potřeba. Na druhou stranu je otázka, zda my jako slyšící tlumočníci o této možnosti spolupráce víme a máme možnost relay tlumočení využívat. Obecně si myslím, že je na tom Praha mnohem lépe. Ale v ostatních městech bude tento typ služby nedostupný, bohužel. Tlumočit nejen v komplikovaných situacích s kolegou je velkou výhodou. Na zodpovědnost jsme dva, jsme si oporou, pomáháme si, dostáváme rychlou zpětnou vazbu a to nás oba posouvá. Tento typ tlumočení je vhodný i u komplikovanějších jednání, např. v rámci soudního řízení, řešení majetkových sporů nebo v případech, kdy klient potřebuje větší podporu při řešení dluhů apod. Důležité je umět si předem u soudce svého neslyšícího kolegu obhájit a musím říci, že nikdy jsem neměla velké problémy, stačilo vysvětlit a jeli jsme s kolegou i přes 100 km od Prahy.

Co tě na komunitním tlumočení baví?

Nejvíce mě na tom baví ta pestrost! Každý den je jiný, i během dne se mění pracovní prostředí, ale jediné, co mě na tom netěší, jsou přejezdy hromadnou dopravou na území Prahy. Výpadek metra, autobus v koloně aut. Přináší mi to stres, neustále musím prognózovat dojezdy, abych byla u dalšího klienta včas... To závidím tlumočnickům na menším městě, přesouvajícím se mezi nemocnicí a úřadem i pouhých pět minut pěší chůzí.

Jak se na komunitní tlumočení připravuješ?

Na to je dost těžké odpovědět, protože sama už čerpám z několikaleté praxe. Asi je výhodou, pokud mám klienty, jejichž situaci znám, a mohu očekávat, jak bude tlumočení probíhat (obsah i čas), lze si něco nastudovat. V rámci týmu v naší organizaci (SNN v ČR) máme možnost si předávat nějaké informace (např. byl tam nepříjemný doktor) nebo potřebné informace o klientovi, pokud na další tlumočení jde po mně kolega apod.), ale na samotné nahodilé komunitní tlumočení se podle mě připravit dá jen těžko a vše se odvíjí od zkušeností a všeobecného povědomí o různých věcech. U soudu si lze vyžádat materiály a soudce spis pošle, i později zprávu od znalce, ale stala se mi zajímavá situace a bohužel nebylo možné tento komfort mít a na místě se v odborné zprávě objevovaly odborné termíny. Objevil se termín, který jsem neznala, po vyhláskování mi bylo jasné, že je to nedostačující informace, a tak jsem do komunikace vstoupila a poprosila soudkyni, zda by pojem mohla vysvětlit, abych ho mohla adekvátně přeložit. Ona se podívala na sociální pracovníci a všichni přiznali, že to slovo také neznají a nedokáží ho vysvětlit. Z celé situace pro neslyšícího hezky vyplynulo, že ani slyšící strana nemusí vše vědět a že je to v pořádku.

V jiném soudním řízení jsem měla možnost spis včetně posudku od znalce před jednáním přímo na soudu prostudovat (předem se soudcem domluveno). Měla jsem s sebou raději i slovník cizích slov. I tak si tlumočnick může poradit.

Co tě dokáže při tlumočení rozhodit/zaskočit?

Nejčastěji starší posudkoví lékaři (u priznání ID) tlumočnicka nechťejí a vyhazují mě. Je velmi příjemné tlumočit reakci asertivního klienta, který si přítomnost tlumočnicka obhájí. Ale co mě vždycky rozhodí, je to, jak jiní lidé zasahují do práva druhého, do práva mít tam tlumočnicka, kterého si přeje neslyšící klient.

Také mě překvapí, když se lékaři podivují, když tlumočím vše, co se děje v místnosti, co si povídá lékař se sestrou o jiných věcech, někdy se jen podívá, ale některé to i rozčílí, ale i toto slyšící pacient slyší!

Nejbolestněji prožívám situace, kdy slyšící prarodiče bojují o slyšící vnouče, dítě neslyšících rodičů. Jednou se mi stalo, že za mnou o přestávce přišla sociální pracovnice a ptala se mě, co si o tom myslím, protože ona sama zcela jasno neměla. Jediné, co jsem na to v tu chvíli s hrdostí řekla, bylo: „Já jsem jedno takové dítě neslyšících rodičů a vychovali mě!“

A ještě by nás zajímalo, zda máš nějaké strategie, když jsi v úzkých.

Když nerozumím, tak se zeptám, zastavím si mluvčího. Na toto je dobré mít tam dobrého kolegu, který mi vhodně nahodí. Já mám např. problém hlavně s anglickými výrazy v rámci promluvy – s tím bojuji a musím se je neustále učit a pamatovat si je, tak to říkám kolegům, ale ty se v komunitním tlumočení naštěstí nevyskytují. Pokud nerozumím konkrétní věci, přeslechnu název, tak se zeptám.

Co bys poradila začínajícím tlumočnickům?

Určitě aby se nebáli spolupracovat se staršími kolegy! Mají šanci být i pro ně dobrými kolegy. Začínající tlumočnicki se od těch starších mají možnost naučit spoustu věcí a naopak mohou být těm starším nápomocni v jiných oblastech. Já to vidím u sebe – už máme v Karlíně dva roky dvě mladé kolegyně a jsem moc ráda. Obě strany si máme co říct, konzultujeme, jsme k sobě otevřeni, jsou mi i psychickou oporou. Tým je pro mě hrozně důležitý, moc mi vyhovuje bytí v týmu, můžete sdílet problémy i radosti nejen z tlumočnických situací, máte s kým se na tlumočení připravovat, můžete si kolegovi říci o supervizi či zpětnou vazbu. Nic z toho jsem dříve neměla, protože jsem pracovala více sama. To mi chybělo.

Děkuji za rozhovor!

O relay tlumočení v rámci komunitního tlumočení připravuje Monika Boháčková s neslyšícími kolegy pro Komoru praktický seminář v září/říjnu (datum upřesníme). Už teď se moc těšíme. Jste srdečně zváni.

ANKETY

JITKA
KUBIŠTOVÁ

V tomto čísle Vám přinášíme ankety s „online“ tlumočníky, kteří vlastně vykonávají ambulantní typ komunitního tlumočení. Rozdíl je v tom, že se nemohou s klientem setkat osobně, ale vše probíhá na dálku. Je tedy jasné, že tento typ tlumočení přináší jisté výhody, ale i jisté nevýhody. Nás zajímalo, co shledávají tlumočnice a tlumočníci na tomto moderním způsobu komunitního tlumočení nejtěžší.

Zdroj: www.tichy Svet.cz/tlumoceni-online

Tak tedy: Co vám připadá, že je na online tlumočení nejtěžší?

Bára Harváňková

Pro mě je online tlumočení náročné hlavně proto, že mezi mnou a klienty stojí velká prostorová vzdálenost způsobená tlumočením „na dálku“. Pokud se jedná o hovory typu: objednání jídla, rezervace stolu a podobně, většinou během tlumočení nenastanou žádné větší potíže. Když ale člověk tlumočí hovor s lékařem anebo bankovním úředníkem, začíná to být trochu ošemetné. Především tehdy, pokud během hovoru ještě nastanou technické potíže – neslyšící klient má slabé internetové připojení, slyšící klient má špatný signál atp. Nejhorší jsou ovšem situace, kdy mám dálkově tlumočit klientům, kteří jsou spolu v živé interakci, a já jim vzájemný hovor tlumočím dálkově. V takové situaci je pro mě nejnáročnější skutečnost, že nevidím do místnosti, kde se komunikační situace odehrává. Klienti často odkazují na věci a děje, které se odehrávají v místnosti, do které nevidím. Ještě horší je pak obdobná situace, kdy se ale střídá větší množství mluvčích, kteří ještě ke všemu nejsou obeznámeni s problematikou tlumočení. Pokud nejsem v místnosti a nemohu si dost dobře korigovat jednotlivé mluvčí, vznikne často nepříjemná situace. Optimální by pochopitelně bylo, kdyby měl tlumočník ještě před započítím tlumočení prostor k tomu, aby obeznámil mluvčí s tím, jak bude tlumočení probíhat. Často pro to ten prostor není, neslyšící klienti často volají tlumočnickovi ze svého mobilu a spojí se s ním třeba uprostřed již probíhající schůze. Člověku pak nezbyvá nic jiného, než zachovat si chladnou hlavu a snažit se tlumočit dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Petr Pánek

Na online tlumočení vidím řadu pozitivních věcí, pro které jsem si tuto práci zvolil. A nelituji. Mám-li však zmínit druhou stranu mince, pak je to především emoční a sociální osamělost způsobená tímto typem tlumočení. Postrádám zde možnost osobní živé interakce. Proto mi více vyhovuje tlumočení naživo.

Daniela Vacková

Nejtěžší jsou pro mě emočně vypjaté situace, kdy je klient rozrušený, pláče, „křičí“ na slyšícího do telefonu a je mu hůř rozumět. Také třeba situace, kdy si neslyšící, či slyšící klient stále vede svou a hovor nikam nesměruje. Potom jsou těžké situace, kdy je klient nepříjemný a netrpělivý, když mu třeba napoprvé neporozumím a chci po něm informaci zopakovat.

Josefina Kalousová

Online tlumočení má mnoho specifík, která dělají tenhle typ tlumočení poměrně obtížným. Ale z mého pohledu je na online tlumočení nejtěžší absence osobního kontaktu s neslyšícím klientem. Nemáme dostatek prostoru se s klientem sladit jazykově a ani se na něj osobně naladit. Jako tlumočníci jsme pak konfrontováni pouze s problémy, které klienti řeší, ale nemáme možnost je vyvážit běžným společenským kontaktem s klientem, který poskytuje komunitní tlumočení „naživo“.

Alena Lauermannová

Co je na online tlumočení negativní? Dlouhé sezení u PC, námaha zraku u PC, zlobivá technika, špatný obraz atd. Mně asi nejvíc vadí stereotyp a nedostatek akce, nedostatek pohybu. Z pohledu tlumočení mi osobně připadá nejtěžší pracovat se špatným obrazem, rozumět když je pohyb pomalý, seká se apod. Na druhém místě je nejtěžší koordinovat komunikaci (když komunikují slyšící i neslyšící najednou apod.), což u komunitního tlumočení, když se vidí, není problém.

Z ORGANIZACÍ

DANA
TUČKOVÁ

ZPRÁVY Z ASNEP

V rámci ASNEP mohli všichni členové (rozesláno i členům Komory) na konci května připomínkovat novou verzi tzv. druhologie sociálních služeb. Většinu formulací tvůrci zapracovali po schůzce se zástupci ASNEP v březnu 2014, nicméně stále zde zůstávají nejasnosti, které se budeme snažit opravit.

ASNEP spolupracuje s ÚJKN FF UK na podkladech pro akreditaci bakalářského studijního programu pro tlumočníky českého znakového jazyka.

Dále se ASNEP zapojuje do snah k vznikající VOŠ. Aktuální informace o nově vznikající VOŠ sledujte zde: <http://neslhk.com/vyssi-odborna-skola/>

ZPRÁVY ZE SKUPIN „SETKÁNÍ TLUMOČNÍKŮ“

SETKÁNÍ TLUMOČNÍKŮ 2015 se ponese v duchu tématu KDE JE JEŠTĚ TLUMOČENÍ A KDE UŽ JE SOCIÁLNÍ SLUŽBA, jak napovídá podtitul.

Letos se uskuteční již 10. října. Místo setkání je stále stejné. I letos prostory pro setkání poskytne SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené, Výmolova, Praha 5-Radlice. Setkání začne v 10 hodin dopoledne a s několika přestávkami potrvá až do 18 hodin. Kdo bude chtít zůstat a popovídat si s kolegy u vína a piva či u něčeho dobrého, bude vítán i na večerním programu v nedaleké hospůdce. Místo bude ještě upřesněno.

Pro koho je vlastně toto setkání určeno? Pro všechny, kteří tlumočíte/neslyšíte, mají tlumočnické zkušenosti, a pro ty, kteří se chtějí společně setkat.

Předběžně můžeme prozradit, že se budeme zabývat komunitním tlumočením a problematikou tlumočení pro migranty, sociální a tlumočnickou službou, nástinem budoucího vzdělávání tlumočnicků, proběhnou diskuze a další věci. Pro vaši účast na setkání je třeba vyplnit elektronickou přihlášku dostupnou na www.setkanitlumocniku.cz.

Náklady spojené s cestou, ubytováním a stravováním si každý hradí sám. Účast na setkání je dobrovolná a zdarma. S případnými dotazy nás neváhejte kontaktovat e-mailem na info@setkanitlumocniku.cz.

Aktuální informace najdete na www.setkanitlumocniku.cz a Facebooku.

Akce je realizována díky práci mnoha dobrovolníků.

Setkání pořádá a na viděnou s vámi se těší aktualizovaný dobrovolnický tým:
FarahCurry, Martina Macurová, Dana Peňázová, Zuzana Procházková, Dana Tučková,
Marie Horáková, Terezie Vasilovčik Šustová a Michaela Dudková.

Zdroj: www.setkanitlumocniku.cz

ZE ZAHRANIČÍ

KATEŘINA LIŠKOVÁ
A LUCIE BŘÍNKOVÁ

Tentokrát vám ze zahraničí přinášíme nejen události, ale také krácený překlad jednoho velmi zajímavého článku o přízvuku ve znakovém jazyce. Zde je:

PŘÍZVUK VE ZNAKOVÉM JAZYCE. ZTĚŽUJE POROZUMĚNÍ?

PŘIPRAVILA KATEŘINA LIŠKOVÁ

TLumočníci znakového jazyka mohou mít nežádoucí přízvuk, který významně snižuje porozumění. Nejde přitom o léta praxe, přízvuk mohou mít nováčci i matadoři naší profese. Často může jít o nuance v pohybu, které si vůbec neuvědomujeme.

Carol Padden (University of California, San Diego, USA) přednesla krátkou prezentaci na téma přízvuku na platformě StreetLeverage 2014. Zde přinášíme stručný výtah.

Přízvukem se zde rozumí povaha znakování – rytmus, intonace, frázování, nikoli gramatika nebo slovní zásoba. Srozumitelný projev nemusí záviset jen na volbě znaků, „srozumitelnost může souviset s tím, co se děje mezi znaky“. Pro osoby vystupující často na veřejnosti je běžné mít tzv. hlasového poradce či trenéra. Je to někdo, kdo mluvčího upozorní na mumlání, doporučí vhodné tempo atd. Hodil by se nám takový „hlasový trenér“ i pro znakový projev?

Některé příklady, které C. Padden předkládá, jsou zřejmě typické pro ASL, zde uvádím ty, které můžeme aplikovat i na naše prostředí. **Umístění znaku** – zvykli jsme si produkovat znaky příliš nízko nebo příliš vysoko? **Volba znaků** – někdo, kdo tlumočil 10 let jen na základní škole, může nevědomky používat znaky svých 12letých klientů i v případě, že nyní pracuje s dospělými. **Rytmus** – různé prostředí vyžaduje různý rytmus projevu. Jinou rychlost zvolíme při tlumočení „jeden na jednoho“ a jinou v případě, že stojíme na jevišti. **Zbytečné opakování znaků** – poměrně často tlumočníci opakují znaky, které nevyžadují opakování, a naopak opomenou zdvojený pohyb u jiných znaků. **Nevhodné mluvní komponenty** – tlumočníci typicky nadužívají mluvní komponenty (artikulace slov z mluveného jazyka) i u znaků, kde je naopak vyžadován orální komponent (pohyb úst, který nevychází z mluveného jazyka). Např. ke znaku MÍT patří orální komponent „BRR“, nikoli artikulace slova „mít“. **Nadbytečné pohyby** – stane se, že tlumočnick mezi jednotlivé znaky přidá jakýsi irelevantní pohyb, který musí neslyšící klient dekódovat, a to velmi ztěžuje porozumění zvláště při rychlejším tempu. Jindy se může

jednat o drobnou změnu v artikulaci znaku, např. o záměnu rovného pohybu s nehybnými prsty za třepotající se prsty. Jsou to drobnosti, které ale znesnadňují komunikaci.

Cílem není brát někomu jeho osobitý styl projevu. Osobitý styl může být krásný a velmi dobře srozumitelný. Zde nám jde o to objevit, co může klientům znepríjemňovat porozumění, ačkoli po gramatické a lexikální stránce může být náš projev perfektní. Přesné porozumění je pro klienty zásadní. „Z podstaty tlumočené situace je nutné vytvořit silné pouto mezi neslyšícím klientem a tlumočnickem.“ Cílem je tedy zkvalitnit porozumění, respektive zjistit, co porozumění usnadňuje a co jej naopak činí náročnějším.

Originální video v ASL a text v angličtině najdete zde:
www.streetleverage.com/2015/05/do-sign-language-interpretor-accent-compromise-comprehension/

A ZDE VÁM NABÍZÍME KRÁTKÝ PŘEHLED TOHO, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ:

- Gallaudetova univerzita (společně s Marylandskou univerzitou) pořádá Summer Interpreting and Translation Research Institute, který se uskuteční 2. až 7. srpna 2015 ve Washingtonu, D. C. (USA).

Jedná se o letní setkání/školu určené pokročilým tlumočnickům, kteří se budou zabývat otázkami překladu a tlumočení pro neslyšící. Hlavními přednášejícími budou Dr. Minhua Liu z Kalifornie a Dr. Christian Rathmann z Německa a řešit se bude především téma „Jedna otázka, mnoho přístupů.“

Více informací lze najít na této webové stránce:
www.gallaudet.edu/interpretation/departement_of_interpretation_research/2015_summer_research_institute.html

- WASLI – Světová asociace tlumočnicků znakového jazyka, respektive jedna ze členských zemí, pořádala mezinárodní konferenci, která se obvykle nekoná každý rok jako konference EFSLI, ale pouze jednou za čtyři roky. Organizátorskou zemí je pro tento rok Turecko. Konference se uskutečnila 22. až 25. července 2015 v Istanbulu. Hlavním tématem byla „Lidská práva: jak do nich zapadají tlumočníci“? Jedněmi z hlavních přednášejících jsou třeba Robert Adam a Dr. Christopher Stone – tlumočnický génius ovládající asi pět jazyků, z toho tři znakové. V současnosti působí na Gallaudetově univerzitě a všichni jsou z něj nadšení, protože nikdy předtím tam tlumočnický neučil nikdo, kdo by jako tlumočnick

měl pět pracovních jazyků. Také bude přednášet Maya de Wit a Jemina Napier. Tyto dámy jistě znáte z našich předchozích Bulletinů, kde jsme otiskly jejich zkrácené a přeložené články. Konferenci předcházejí dva dny workshopů. Jeden z nich povede Peter Llewellyn-Jones, zatím ještě současný prezident EFSLI, který na svůj post nedávno rezignoval. Od září na jeho místo nastoupí někdo jiný. Poplatek za konferenci i workshopy stojí 550 dolarů. Bohužel to pro nás není úplně lákavá cena, ale kdyby někdo uvažoval o dovolené, na které se chce vzdělávat, jistě by tato konference stála za to.

Podrobné informace jsou k dispozici zde:

<http://wasli.org/conference/wasli-2015>

- EFSLI – Evropské fórum tlumočnicků znakového jazyka spolupracuje na mnoha pro tlumočnický velmi užitečných projektech. Jedním, který se podařilo ukončit a spustit, je projekt Signs2Cross, jehož cílem je zajistit přístup ke kurzům mezinárodního znakového systému, jedná se tedy o on-line kurz. Na projektu spolupracovalo pět zemí: Spojené království, Itálie, Německo, Norsko, Island. Kurz je určen jak slyšícím, tak neslyšícím tlumočnickům. Slyšícím může pomoci při „small-talk“ na některé z mezinárodních konferencí, například v září ve Varšavě, kde se uskuteční tradiční mezinárodní konference tlumočnicků znakových jazyků, pořádaná národní polskou tlumočnickou organizací, nebo kdekoli jinde v mezinárodním prostředí. Neslyšícím tlumočnickům pak může tento kurz pomoci v přípravě na studium tlumočení do a z mezinárodního znakového systému.

Kurz je dostupný na těchto webových stránkách: www.signlang.eu/signs2cross/

- Další projekt, na kterém se EFSLI podílí, je projekt ProSign, který běží již čtvrtým rokem a už se blíží do cíle. Jedná se o vytvoření společného evropského referenčního rámce pro znakový jazyk, především pro profesní účely. To znamená, že popis bude vytvořen především jako rámec pro výuku znakového jazyka na oborech, jako je studium komunikace, kultury a jazyků neslyšících (Deafstudies) a oborů pro tlumočnický pro neslyšící. V expertním týmu jsou tato zvučná jména: Lorraine Leeson, Tobias Haug, Christian Rathmann, and Beppie van den Bogaerde. ProSign neznámá jen sepisování a sepisování, ale také přednáškovou a workshopovou činnost. Připravuje se konference a také setkání v Hamburku a Grazu.

Bližší informace naleznete zatím zde.

www.ecml.at/F5/tabid/867/Default.aspx

- Další velkou událostí je konference EFSLI, která letos proběhne v Polsku. Kateřina Lišková o této konferenci psala velmi podrobně s cílem namotivovat vás k účasti, proto dnes jen krátce. Tématem bude především tlumočení do mluveného jazyka, proto se nese na vlnách Shakespearova citátu: „Říct, či neříct?“ Konference proběhne 11. až 13. 9. 2015 ve Varšavě. Stále je možné se přihlásit.

Vše, co byste mohli potřebovat vědět o konferenci, naleznete zde: <http://efсли.org/2015/>

NAŠLI JSME ZA VÁS

NA CHVÍLE MEZI TLUMOČENÍMI

LUCIE
BŘÍNKOVÁ

Na začátek pro vás máme jeden hezký komunitní vtípek.

Zdroj: <https://sadeafterp.files.wordpress.com/2014/05/that-deaf-guy-terp.jpg>

- Informace z našeho Bulletinu o komunitním tlumočení vám nestačí? Máte dostatek času mezi tlumočeními? Chtěli byste něco víc? To nás těší. Vzdělání a informací není nikdy dost. Pro tyto potřeby zde přikládáme odkaz na velmi užitečnou publikaci Komunitní tlumočení ve víru integrace. Velmi zajímavé je téma tlumočení po telefonu. Nezapomeňte otevřít tento odkaz: www.meta-ops.cz/sites/default/files/publikace.pdf a další články k tomuto tématu od studentek translologie, např. o tom, jak funguje komunitní tlumočení pro cizince v Austrálii, Velké Británii, Nizozemsku, naleznete zde: www.meta-ops.cz/materialy-a-clanky-vystupy-projektu.
- Pokud by vás zajímalo, zda existuje nějaká norma tlumočení, nějaká pravidla a doporučené postupy, můžete se kouknout na oficiální normu komunitního tlumočení pro mluvené jazyky. Norma byla vytvořena mezinárodní organizací pro standardizaci ve Švýcarsku a přijímají ji všechny organizace tlumočnicků. Ke stažení je i na stránkách JTP: www.jtpunion.org/spip/IMG/pdf/ISO_norma_Komunitni_tlumoceni.pdf.
- Díky iniciativě Belgičana Pascalla Rillofa vznikla v roce 2014 profesní organizace komunitních tlumočnicků v Evropě – European Network Public Service Interpreting and Translation. Co taková organizace dělá a koho sdružuje, můžete vyčíst zde: www.gala-global.org/galaxy/features/european-network-public-service-interpreting-and-translation.

PŘEČTĚTE SI

LENKA
LACO

„Když nám zhasnou, nepokecáme si“ je název článku – rozhovoru, který vyšel v dubnovém čísle magazínu Ona Dnes. Rozhovor s neslyšící Marií Basovníkovou vedla Lucie Šilhová. Mnoho z vás jistě Marušku zná, ale věděli jste třeba, že je spoluautorkou divadelní hry U Výčepu? Že v roce 2006 vyhrála Miss Neslyšících? Další zajímavosti z jejího života si můžete přečíst na stránkách magazínu Ona Dnes.

Šilhová, L. „Když nám zhasnou, nepokecáme si“. *Ona Dnes*. 7. 4. 2015

Zajímá vás komunitní tlumočení a chcete se o něm dozvědět víc? Tak právě pro vás je určena publikace Komunitní tlumočení ve víru integrace. Naleznete zde jak základní informace, tak i informace o komunitním tlumočení v praxi. Pozitivní zprávou je, že publikace je dostupná zdarma v elektronické verzi.

Gańczarczyk, G. *Komunitní tlumočení ve víru integrace*. Praha: META, o. p. s., 2015, 31 s. Dostupný z WWW: www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/komunitni_tlumocnici_ve_viru_integrace_meta.pdf

Zajímá vás původ amerického znakového jazyka? Významné historické milníky ve vztahu k tomuto jazyku vám ve své knize *Sign Language Archaeology: Understanding the Historical Roots of American Sign Language* představí lingvisté Ted Supalla a Patricia Clark.

Supalla, T.; Clark, P. *Sign Language Archaeology: Understanding the Historical Roots of American Sign Language*. Gallaudet University Press, 2015. 207 s.

Knihy *Research Methods in Sign Language Studies* je orientačním bodem na poli výzkumů znakového jazyka, který přesahuje do oblasti lingvistiky, experimentální a vývojové psychologie a výzkumu mozku. Zabývá se širokou škálou témat, včetně etických a politických otázek, klíčových metodik shromažďování jazykových, kognitivních a neuropsychologických dat.

Poskytuje tipy a doporučení pro zlepšení kvality výzkumu na všech úrovních a vyzývá čtenáře, aby toto pole rozvíjeli spíše z hlediska rozmanitosti než z pohledu zdravotního postižení.

Orfanidou, E.; Woll, B.; Morgan, G. *Research Methods in Sign Language Studies: A Practical Guide (GMLZ – Guides to Research Methods in Language and Linguistics)*. Wiley-Blackwell, 2015. 384 s.

JEDNOTA TLUMOČNÍKŮ A PŘEKLADATELŮ ZVE NA SVÉ PODZIMNÍ AKCE

30. září je svátek sv. Jeronýma, patrona překladatelů.
Každým rokem jej slavíme hned na třikráte.

V kostele sv. Petra na Starém městě pražském proběhne již poněkolkáté **mše svatá za tlumočníky a překladatele**. Tak jako vloni, i letos bude v případě zájmu tlumočena do českého znakového jazyka. Přesný termín ještě není stanoven, ale včas jej najdete na našich stránkách v rubrice AKCE: http://www.jtpunion.org/spip/rubrique.php3?id_rubrique=23.

V neděli 27. září se jako každým rokem vypravíme na **výlet za patronem**, tedy za uměleckým ztvárněním sv. Jeronýma v některém z kostelů v okolí Prahy.
Bližší informace budou vyvěšeny zde: http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4917.

A konečně o prvním listopadovém víkendu jste srdečně zváni na naši hlavní akci – **JERONÝMOVY DNY**. Již po jedenadvacáté to bude víkend přednášek, besed, workshopů a prezentací, jež JTP pořádá ve spolupráci s odborníky v oboru lingvistiky, překladu a tlumočení, jakož i dalšími zajímavými osobnostmi a tlumočnickými a překladatelskými organizacemi, profesními sdruženími a vysokoškolskými pracovišti – Asociací konferenčních tlumočnicků ASKOT, Českou komorou tlumočnicků znakového jazyka, Komorou soudních tlumočnicků ČR, Obcí překladatelů, Ústavem translologie FF UK v Praze a Evropskou komisí. Vše se bude konat v **pátek 6.** a v **sobotu 7. listopadu 2015** v K-centru na Senovážném nám. 23, Praha 1. Program bude vyvěšen a průběžně aktualizován zde: http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=4695.

Z REDAKCE

Příští číslo Bulletinu (podzimní) bude na téma tlumočení v regionech a tlumočení u soudu.

Pokud nám i vy chcete cokoliv sdělit, např. k příštímu tématu, ale i k ostatnímu, co vás při čtení napadá, nebo chcete zaslat komentář k podobě Bulletinu nebo ke konkrétnímu článku, napište na rada@ctzj.com.

Napsali jste nám

Velmi děkuji za zajímavé číslo bulletinu, které jsem si velmi rád prolistoval a ještě pár dní se k jednotlivým článkům budu vracet. Líbí se mi úroveň časopisu a samozřejmě i mně blízké téma.
Petr Pánek

Komoří bulletin - LÉTO

Vydává Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z. s.,
Senovážné nám. 23, Praha 1.

Časopis je distribuován zdarma. Pokud ho i Vy chcete dostávat do
svých e-mailových schránek, napište si o něj na rada@cktzj.com.

Odpovědná redaktorka: Lucie Břinková

Korektorka: Marie Komorná

Grafik: Šimon Sedláček

Příspěvatelé do tohoto čísla: Lucie Břinková, Ivana Čeňková,
Eva Dohnalová, Jitka Kubištová, Lenka Laco, Kateřina Lišková,
Jindřich Mareš, Dana Tučková,

Překlad textu do znakového jazyka: autoři, respondenti, Klára
Herčíková, Markéta Spilková

Za obsah článků odpovídají autoři. Texty neprošly obsahovou
úpravou. Příspěvky se nehonorují. Příspěvky zde otištěné nesmí být
reprodukovány v žádné formě, ani elektronickým či mechanickým
způsobem, včetně systémů pro ukládání a vyhledávání informací, bez
souhlasu držitelů copyrightu. Citace z textů možno přetisknout pouze
s uvedením zdroje.

Komoří bulletin léto 2015
Česká komora tlumočnicků
znakového jazyka

U

